Näyttötutkinnon perusteet

KOULULAISTEN AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINNAN OHJAAJAN AMMATTITUTKINTO 2005

MÄÄRÄYS 43/011/2004

OPETUSHALLITUS

© Opetushallitus 2005

Taitto: Layout Studio Oy/Marke Eteläaho

ISBN 952-13-2324-8 (nid.)
ISBN 952-13-2325-6 (pdf)

Edita Prima Oy, Helsinki 2005

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

DNO	**43/011/2004**
MÄÄRÄYS	**Velvoittavana noudatettava**
PÄIVÄMÄÄRÄ	**10.12.2004**
Voimassaoloaika	**1.1.2005 alkaen toistaiseksi**

Säännökset joihin toimivalta määräyksen antamiseen perustuu
L 631/1998 13 § 2 mom
A 812/1998 1 § 1 mom

Kumoaa määräyksen N:o
Muuttaa määräystä N:o

KOULULAISTEN AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINNAN OHJAAJAN AMMATTITUTKINNON PERUSTEET

Opetushallituksen johtokunta on päättänyt koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajan ammattitutkinnon perusteista, joita on noudatettava 1.1.2005 lukien toistaiseksi.

Tutkintoon tai sen osaan valmistavan koulutuksen järjestäjän on laadittava ja hyväksyttävä koulutusta varten opetussuunnitelma noudattaen, mitä näissä tutkinnon perusteissa on määrätty. Ammattitaidon näytöt on järjestettävä osana valmistavaa koulutusta.

Tutkintotoimikunta, tutkinnon järjestäjä ja koulutuksen järjestäjä eivät voi jättää noudattamatta tutkinnon perusteita tai poiketa niistä.

Todistuksiin merkittävistä tiedoista ja todistusmalleista sekä henkilökohtaisten opiskeluohjelmien laatimisen perusteista määrätään erikseen.

Pääjohtaja Kirsi Lindroos

Opetusneuvos Soila Nordström

Hakaniemenkatu 2
PL 380
00531 HELSINKI
Puhelin (09) 774 775

Hagnäsgatan 2
PB 380
00531 HELSINGFORS
Telefon (09) 774 775

SISÄLLYSLUETTELO

1 Luku
NÄYTTÖTUTKINTOJEN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET 7

1 § Näyttötutkinnot 7

2 § Näyttötutkintoihin valmistava koulutus 7

3 § Ammattitaidon osoittamistapojen ja tutkintosuoritusten arvioinnin yleiset perusteet 8

2 Luku
KOULULAISTEN AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINNAN OHJAAJAN AMMATTITUTKINNON MUODOSTUMINEN 9

1 § Tutkinnon osat 9

3 Luku
KOULULAISTEN AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINNAN OHJAAJAN AMMATTITUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATTITAITO, ARVIOINNIN KOHTEET JA KRITEERIT 10

A. PAKOLLISET TUTKINNON OSAT 10

1 § Ohjaajan työn lähtökohdat 10
a) Ammattitaitovaatimukset 10
b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit 10
c) Ammattitaidon osoittamistavat 14

2 § Lapsen kasvun, hyvinvoinnin ja terveyden tukeminen 15
a) Ammattitaitovaatimukset 15
b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit 15
c) Ammattitaidon osoittamistavat 19

3 § Toiminnan ohjaaminen 20
a) Ammattitaitovaatimukset 20
b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit 20
c) Ammattitaidon osoittamistavat 23

4 § Yhteistyö ja ammatillinen vuorovaikutus 24
a) Ammattitaitovaatimukset 24
b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit 24
c) Ammattitaidon osoittamistavat 26

B. VALINNAINEN TUTKINNON OSA 27

5 § Yrittäjyys 27
a) Ammattitaitovaatimukset 27
b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit 27
c) Ammattitaidon osoittamistavat..... 28

LIITE Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajan ammattitutkinnon suorittaneen ammatin kuvaus..... 29

1 Luku

NÄYTTÖTUTKINTOJEN TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET

1 § Näyttötutkinnot

Näyttötutkinnot ovat ammattialan hankkimistavasta riippumattomia. Koulutuksessa, työelämässä ja harrastuksissa hankittua osaamista voidaan hyödyntää tutkinnoissa vaaditun ammattitaidon näytöissä.

Näyttötutkinnot rakentuvat itsenäisistä osista. Ne muodostuvat työelämästä ja sen kehittämistarpeista johdetuista prosesseista ja tehtäväkokonaisuuksista, joille on ominaista toiminnallinen ja tiedollinen yhteisyys, ammattitaidon monipuolisuus sekä työprosessin ja sen tulosten yhdentyminen. Tutkinnon osa muodostaa ammattipätevyyden osa-alueen, joka voidaan erottaa luonnollisesta työprosessista itsenäiseksi ja arvioitavaksi kokonaisuudeksi. Näytöt järjestetään ja suoritetaan joustavasti tutkinnon osa kerrallaan. Koko tutkinnon sijasta tavoitteena voi olla myös tietyn tai tiettyjen tutkinnon osien suorittaminen.

Ammattitaitovaatimusten kuvauksen perustana on pätevyystyypitys, jonka katsotaan parhaiten sopivan ammattialalle. Kuvauksessa keskitytään ammatin vaatimuksiin, toimintaprosessien hallintaan ja laaja-alaiseen ammattikäytäntöön. Vaatimukset kattavat myös työelämässä tarvittavan kielitaidon ja sosiaaliset valmiudet.

2 § Näyttötutkintoihin valmistava koulutus

Näyttötutkintoihin osallistumiselle ei muodollisesti voida asettaa koulutukseen osallistumista koskevia ennakkoehtoja. Pääsääntöisesti tutkinnot suoritetaan kuitenkin erilaisen valmistavan koulutuksen yhteydessä.

Valmistavan koulutuksen järjestäjän tulee vahvistaa opetussuunnitelma näyttötutkintojen perusteiden mukaisesti. Koulutus ja siihen sisältyvät näytöt on jäsennettävä tutkinnon osien mukaisesti. Koulutuksen järjestäjän velvollisuutena on järjestää näytöt osana valmistavaa koulutusta. Tutkinnon suorittajan velvollisuutena on osallistua näyttöihin osana opintojaan.

Ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavaan perustutkintoon sisältyvät yhteiset opinnot eivät ole pakollisia koulutuksessa, joka valmistaa näyttötutkintona suoritettavaan perustutkintoon. Niiden tavoitteet tulee ottaa kuitenkin soveltuvin osin huomioon opetussuunnitelmassa ja opetuksen järjestämisessä.

3 § Ammattitaidon osoittamistapojen ja tutkintosuoritusten arvioinnin yleiset perusteet

Näyttöjen arviointi edellyttää järjestelmällistä aineiston keräämistä, päätöksentekoa ja dokumentointia tutkinnon suorittajan ammatillista ja työtoimintavalmiuksista suhteessa näyttötutkinnon perusteissa määriteltyihin ammattitaitovaatimuksiin ja arviointikriteereihin. Arvioinnin painopisteen tulee olla tekemisessä ja työssä toimimisessa. Taito tai osaaminen on arvioitava pääsääntöisesti suoraan vastaavasta työtoiminnasta.

Näyttöympäristön tulee olla todellinen tai mahdollisimman aito. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisesti erilaisia ja ensisijaisesti laadullisia arviointimenetelmiä, kuten havainnointia, haastatteluja, kyselyjä, aikaisempia dokumentoituja näyttöjä sekä itse- ja ryhmäarviointia. Näytöt tulee järjestää tutkinnon osittain siten, että niissä voidaan arvioida ammatinhallinnan kannalta keskeisten tavoitteiden saavuttamista.

Arvioinnin kohteilla ilmaistaan osaamisen alueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota. Kohteet tulee kiinnittää työtaitoihin, työn perustana olevan tiedon hallintaan, työmenetelmien, työvälineiden ja materiaalien hallintaan sekä työprosessin hallintaan. Arvioinnin kohteet ja kriteerit johdetaan vastaavan tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksista. Arvioinnin kohteisiin perustuvat arviointikriteerit kuvaavat ja täsmentävät eritasoisia suorituksia. Kriteereillä ilmaistaan kynnykset, joiden avulla erotellaan eritasoiset suoritukset.

2 Luku

KOULULAISTEN AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINNAN OHJAAJAN AMMATTITUTKINNON MUODOSTUMINEN

1 § Tutkinnon osat

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajan ammattitutkinto muodostuu neljästä pakollisesta tutkinnon osasta. Lisäksi tutkinnon suorittaja voi suorittaa valinnaisen tutkinnon osan (5) Yrittäjyys. Tutkinto on valmis, kun kaikki pakolliset tutkinnon osat on suoritettu hyväksytysti.

Pakolliset tutkinnon osat ovat:
1. Ohjaajan työn lähtökohdat
2. Lapsen kasvun, hyvinvoinnin ja terveyden tukeminen
3. Toiminnan ohjaaminen
4. Yhteistyö ja ammatillinen vuorovaikutus

Valinnainen tutkinnon osa on:
5. Yrittäjyys

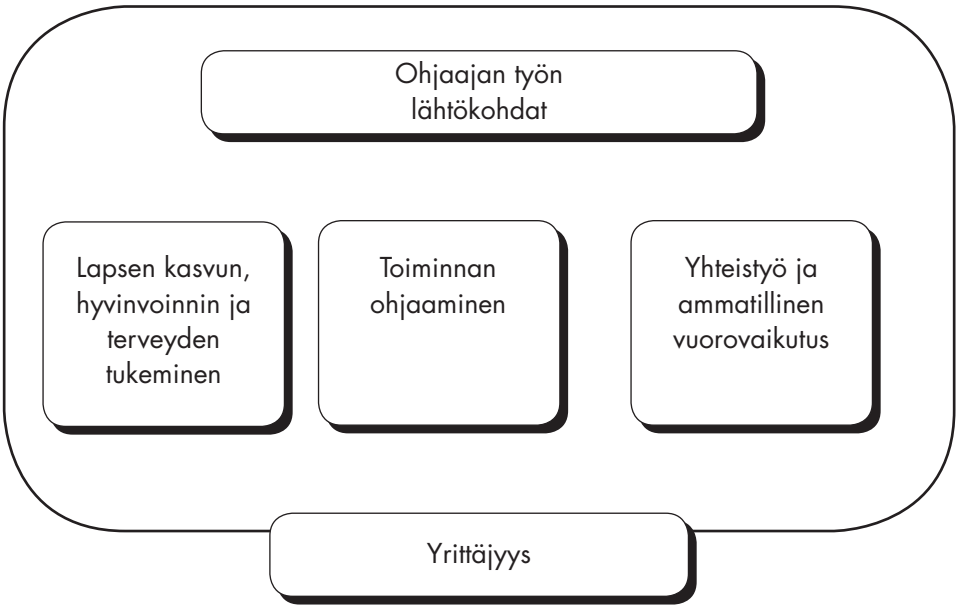

Kuvio 1. Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajan ammattitutkinnon osat.

3 Luku

KOULULAISTEN AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINNAN OHJAAJAN AMMATTITUTKINNOSSA VAADITTAVA AMMATTITAITO, ARVIOINNIN KOHTEET JA KRITEERIT

A. PAKOLLISET TUTKINNON OSAT

1 § Ohjaajan työn lähtökohdat

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
Tutkinnon suorittaja tuntee oman työnsä arvot, työn taustalla vaikuttavat ihmiskäsitykset ja toimintansa ja ammattinsa yleiset eettiset lähtökohdat.	**Arvojen ja eettisten periaatteiden tunteminen** Tutkinnon suorittaja • tuntee kasvatus-, ohjaus- ja opetusalan yleiset eettiset periaatteet • osaa perustella toimintansa ja ratkaisunsa eettisten periaatteiden pohjalta. **Ihmiskäsitysten tunteminen** Tutkinnon suorittaja • tuntee erilaisia ihmiskäsityksiä • ymmärtää oman toimintansa taustalla olevan ihmiskäsityksen ja sen merkityksen omassa ohjaustoiminnassaan.
Tutkinnon suorittaja käyttää ratkaisuissaan eettistä harkintaa.	**Eettinen harkinta** Tutkinnon suorittaja • osaa perustella valintojensa tavoitteita ja seurauksia eettisesti • kykenee hahmottamaan ratkaisujaan eri näkökulmista ja perustelemaan niitä eri yhteistyötahoille.
Tutkinnon suorittaja hallitsee työtään ohjaavien lakien, säädösten, suositusten ja julistusten keskeisen sisällön.	**Aamu- ja iltapäivätoimintaa ohjaavien lakien ja säädösten hallitseminen** Tutkinnon suorittaja • hallitsee seuraavien lakien, säädösten ja julistusten keskeisen sisällön * laki perusopetusopetuslain muuttamisesta (1136/2003) ja sitä koskeva asetus * laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain muuttamisesta (1138/2003) * valtioneuvoston asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen muuttamisesta (115/2004) * YK:n lapsen oikeuksien sopimus 1989

	• osaa seurata työtään ohjaavien lakien, säädösten, suositusten ja julistusten muutoksia.
Tutkinnon suorittaja tuntee työtään ohjaavien lakien, säädösten, suositusten ja julistusten keskeisen sisällön ja merkityksen siltä osin kuin se koskee hänen työtään.	**Aamu- ja iltapäivätoimintaan liittyvien lakien ja säädösten tunteminen** Tutkinnon suorittaja • tuntee seuraavien lakien, säädösten, suositusten ja julistusten keskeisen sisällön: * Suomen perustuslaki (731/1999) * kuntalaki (365/1995)/Kotikuntalaki (201/1994) * hallintolaki (434/2003) * henkilötietolaki (523/1999) * valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista (STM julkaisu 2002:9) * valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (1435/2001) * laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksen muuttamisesta (1137/2003) * lastensuojelulaki (683/1983) ja -asetus (1010/1983) * ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus (217 A(III) 1948) * laki taiteen perusopetuksesta (633/1998) ja asetus (81/1998) • osaa seurata toimintaan liittyvien lakien, säädösten, suositusten ja julistusten muutoksia.
Tutkinnon suorittaja tuntee ja osaa tarvittaessa etsiä tietoa työtään ohjaavien lakien, säädösten, suositusten ja julistusten keskeisestä sisällöstä ja merkityksestä siltä osin kuin se koskee hänen työtään.	**Aamu- ja iltapäivätoimintaan liittyvien lakien ja säädösten tietäminen** Tutkinnon suorittaja • osaa etsiä tietoa työtään seuraavien lakien, säädösten, suositusten ja julistusten keskeisestä sisällöstä: * laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (635/1998) * laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta (75/2004) * kuluttaja-asiamiehen ohje markkinoinnista alaikäisille 2004 • osaa seurata toimintaan liittyvien lakien, säädösten, suositusten ja julistusten muutoksia.

Tutkinnon suorittaja tuntee lasten ohjaamista säätelevän yhteiskunnallisen palvelurakenteen.	**Yhteiskunnallisen palvelurakenteen tunteminen** Tutkinnon suorittaja • tuntee lapsille ja perheille suunnatut yhteiskunnalliset palvelut • osaa etsiä tarvittavaa tietoa ja hallitsee julkisten palvelujen tiedonhaun menetelmät.
Tutkinnon suorittaja tuntee yhteiskunnallisen päätöksentekojärjestelmän.	**Päätöksentekojärjestelmän tunteminen** Tutkinnon suorittaja • tuntee pääpiirteissään julkishallinnon päätöksentekojärjestelmän • osaa itsenäisesti seurata yhteiskunnallista keskustelua ja tarvittaessa vaikuttaa päätöksentekoon.
Tutkinnon suorittaja hallitsee koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet.	**Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteiden hallitseminen** Tutkinnon suorittaja • hallitsee koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet (OPH:n määräys 5/011/2004) tai sitä korvaavan, uudistetun perusteasiakirjan • toimii perusteiden mukaisesti työskennellessään aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajana.
Tutkinnon suorittaja tuntee lapsia koskevia muita asiakirjoja siltä osin kuin ne koskevat hänen työtään.	**Lapsia koskevien muiden asiakirjojen tunteminen** Tutkinnon suorittaja • tuntee voimassa olevat valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman, esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteet sekä niiden pohjalta laaditut paikalliset opetus- ja toimintasuunnitelmat ja muut asiakirjat • toimii kunnan lapsipoliittisen ohjelman mukaisesti työssään.
Tutkinnon suorittaja on perehtynyt aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäjiin ja eri toteutusmuotoihin.	**Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestelmän tunteminen** Tutkinnon suorittaja • tuntee erilaisia aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämisen muotoja • tuntee erilaisia aamu ja iltapäivätoiminnan järjestäjiä • ymmärtää erilaisten toimijoiden merkityksen • ymmärtää, että aamu- ja iltapäivätoimintaa voidaan järjestää erilaisin sisällöllisin painotuksin.

Tutkinnon suorittaja tuntee koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan työntekijöiden ja yhteistyötahojen työntekijöiden toimenkuvia.	**Aamu- ja iltapäivätoimijoiden toimenkuvan tunteminen eri toimintaympäristöissä** Tutkinnon suorittaja • tuntee koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan työntekijöiden toimenkuvat • tietää varhaiskasvatuksen ja opetusalan työntekijöiden toimenkuvia sekä vastuun lapsen kasvun ja oppimisen tukijoina • tietää muiden yhteistyötahojen toimenkuvia ja vastuualueet • toimii oman toimenkuvansa vastuualueen ja tehtävien mukaisesti.
Tutkinnon suorittaja on tietoinen ammattiinsa ja työhönsä liittyvistä eettisistä, moraalisista ja juridisista vastuista, vaatimuksista ja oikeuksista.	**Työsopimuslain tunteminen** Tutkinnon suorittaja • tuntee omat oikeutensa, vastuunsa ja velvollisuutensa • tuntee omaa työtään koskevat työnantajan velvollisuudet ja vastuut • noudattaa voimassa olevia työsopimuslakia, työsuojelulakia ja muita työtä koskevia määräyksiä.
Tutkinnon suorittaja noudattaa työturvallisuusmääräyksiä.	**Työturvallisuusmääräysten noudattaminen** Tutkinnon suorittaja • osaa itsenäisesti etsiä tietoa työturvallisuusmääräyksistä ja -laeista • toimii työturvallisuuden edellyttämällä tavalla • ymmärtää tahallisen ja tahattoman väkivallan eron ja hallitsee väkivaltatilanteiden jälkitoimet.
Tutkinnon suorittaja toimii vastuullisesti oman ammattinsa edustajana.	**Vastuullisuus työntekijänä** Tutkinnon suorittaja • tekee työtään tavoitteellisesti ja osaa toimia joustavasti tilanteiden vaatimusten mukaisesti • perustelee tekemänsä omat ratkaisut ja ottaa vastuun niistä • osaa arvioida ja kehittää omaa työtään • osaa kriittisesti käyttää hankkimaansa ja saamaansa tietoa.
Tutkinnon suorittaja toimii sisäisen yrittäjyyden periaatteita noudattaen.	**Sisäisen yrittäjyyden periaatteiden noudattaminen** Tutkinnon suorittaja • arvostaa omaa työtään • toimii taloudellisesti ja kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti • toimii oma-aloitteisesti • hakee ja vastaanottaa ohjausta

Tutkinnon suorittaja osaa toimia perehdyttäjänä omassa työympäristössään.	**Työhön perehdyttäjänä toimiminen** Tutkinnon suorittaja • käyttää kannustavaa työotetta • osaa perehdyttää työntekijän vaihtuviin tilanteisiin • osaa laatia perehdytyssuunnitelman uusille työntekijöille.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Ohjaajan työn lähtökohdat -tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa työelämän tilanteissa sellaisessa toimintaympäristössä, jossa koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään. Tarvittaessa näyttöä täydennetään tutkinnon järjestäjän laatimassa näyttöjen järjestämissuunnitelmassa esitetyin ja tutkintotoimikunnan hyväksymin tavoin.

Arviointi tulee toteuttaa kolmikantaisesti, työnantaja- ja työntekijätahojen sekä opetusalan edustajien yhteistyönä. Olennainen osa arviointia on tutkinnon suorittajan tekemä itsearviointi. Arvioidut suoritukset on kirjattava ja palaute annettava tutkinnon suorittajalle arvioinnin jälkeen.

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
Tutkinnon suorittaja tuntee keskeiset kasvatus- ja oppimisnäkemykset sekä ymmärtää niiden merkityksen ohjaustoiminnassa.	**Kasvatus- ja oppimisnäkemysten tunteminen** Tutkinnon suorittaja • tuntee erilaisia kasvatus- ja oppimisnäkemyksiä ja osaa perustella oman toimintansa perustana olevan kasvatus- ja oppimiskäsityksen • tuntee kasvatusalan keskeiset käsitteet ja osoittaa kiinnostusta ajankohtaiseen kasvatus- ja ohjausalan keskusteluun • tuntee alan ajankohtaiset suuntaukset ja kykenee keskustelemaan niistä sekä soveltamaan tarvittaessa • tunnistaa oman kasvatuksellisen roolinsa kasvuprosessin tukemisessa ja osaa perustella sen merkityksen yksilön, ryhmän ja yhteisön kasvuprosessissa.
Tutkinnon suorittaja tuntee ihmisen kasvuun ja kehitykseen vaikuttavia keskeisiä tekijöitä.	**Ihmisen kasvuun ja kehitykseen vaikuttavien tekijöiden tunteminen** Tutkinnon suorittaja • tuntee ihmisen kasvuun ja kehitykseen vaikuttavia keskeisiä tekijöitä • osaa havainnoida lapsen kehitystasoa ja huomioida lasten ikä- ja kehitystason ohjaustoiminnassa • tunnistaa kehityksen taitekohdat • ennakoi kehityksen mahdolliset riskikohdat • ottaa huomioon poikien ja tyttöjen kehityksen eroavuudet • osaa arvioida tukemisen tarvetta sekä tukea lapsen yksilöllistä ja yhteisöllistä kasvua sekä kehitystä.
Tutkinnon suorittaja osaa tukea lapsen myönteisen minäkuvan ja itsetunnon kehitystä.	**Minäkuvan ja itsetunnon kehityksen tukeminen** Tutkinnon suorittaja • tukee lapsen myönteisen minäkuvan ja itsetunnon kehittymistä • osaa käsitellä lasten kanssa erilaisia arvoja ja elämänkysymyksiä • tietää kehityspoikkeamien vaikutuksista lapsen myönteisen minäkuvan ja itsetunnon kehittymiseen.

Tutkinnon suorittaja osaa edistää lasten sosiaalista kehitystä toiminnassaan.	**Sosiaalisen kehityksen edistäminen** Tutkinnon suorittaja • osaa ohjata lapsia kannustavasti ristiriitojen ratkaisemiseksi • toimii johdonmukaisesti lasten tasa-arvoisuuden ylläpitämiseksi • ohjaa lapsia toisten huomioon ottamiseen • ohjaa lasta ymmärtämään käyttäytymisensä seurauksia
Tutkinnon suorittaja osaa toimia erilaisista kulttuuritaustoista tulevien lasten kanssa.	**Kulttuuritaustan tuntemus** Tutkinnon suorittaja • ottaa huomioon lapsen yksilöllisen tilanteen ja taustan • ymmärtää lapsen kehitykseen vaikuttavia erilaisia elinoloja • ottaa huomioon kulttuuri- ja elämäntapaeroja • perustelee omaa toimintaansa työyhteisössä ja toimii yhteistyössä erilaisen taustan ja kokemuksen omaavien ihmisten kanssa • ymmärtää oman työnsä yhteiskunnallisen merkityksen.
Tutkinnon suorittaja tuntee suomalaisen yhteiskunnan kulttuuritaustaa ja elämäntapaa.	**Suomalaisen yhteiskunnan ja kulttuurin tunteminen** Tutkinnon suorittaja • on tutustunut suomalaisen yhteiskunnan kulttuurin kehitykseen • tiedostaa omien kulttuuristen tapojen vaikutuksia omaan työhönsä.
Tutkinnon suorittaja tuntee Suomessa asuvia vähemmistökulttuureja.	**Vähemmistökulttuurien tunteminen** Tutkinnon suorittaja • osaa hakea tarvittavan tiedon Suomessa asuvista vähemmistökulttuureista • ennaltaehkäisee toiminnallaan ennakkoluuloja ja stereotypioita.
Tutkinnon suorittaja tiedostaa monikulttuurisuuden haasteet ja rikkauden yhteiskunnassa.	**Monikulttuurisessa toimintaympäristössä toimiminen** Tutkinnon suorittaja • tuntee kulttuurisidonnaisia tapoja ja uskontoja • ottaa huomioon maahanmuuttajalapsen aamu- ja iltapäivätoiminnassa • tukee omalla toiminnallaan maahanmuuttajalapsen kotoutumisprosessia • vahvistaa monikulttuurisuuden hyväksymistä.

Tutkinnon suorittaja osaa ottaa huomioon erityistä tukea ja opetusta tarvitsevan lapsen tarpeet ohjaustoiminnassa.	**Erityistä tukea ja ohjausta tarvitsevan lapsen kanssa toimiminen** Tutkinnon suorittaja • osaa ottaa ohjaustoiminnassaan huomioon lasten erilaisuuden ja ainutlaatuisuuden • tuntee lapsen normaalin kehityskaaren ja sen häiriöt • tiedostaa oman toimintansa mahdollisuudet ja rajat erityistä tukea tarvitsevien lasten ohjauksessa • kykenee toimimaan moniammatillisissa verkostoissa • toimii yhteistyössä kodin ja koulun kanssa • ymmärtää integroinnin ja inkluusion toteutumisen haasteet ja mahdollisuudet ohjaustoiminnassa • omaa taidon käsitellä ja ratkaista erityistä tukea tarvitsevien lasten ristiriitatilanteita • kykenee tukemaan lapsia voimavarojen löytämisessä.
Tutkinnon suorittaja tuntee syrjäytymiseen vaikuttavia keskeisiä tekijöitä ja osaa toimia niiden ehkäisemiseksi yhteistyössä asiantuntijoiden kanssa.	**Syrjäytymisen ehkäiseminen** Tutkinnon suorittaja • tuntee syrjäytymisilmiön moniulotteisuuden • tiedostaa koulunkäyntiin liittyviä tekijöitä, kuten oppimisvaikeudet, koulukiusaaminen, koulupelko, kouluhaluttomuus, ja niiden merkityksen syrjäytymisen uhkana • osaa ohjata lapsiryhmää toisten huomioon ottamiseen ja tukemiseen • rohkaisee lasta olemaan ryhmän aktiivinen toimija • toimii yhteistyössä kodin ja koulun kanssa syrjäytymisen ehkäisemiseksi • osaa tarvittaessa ottaa yhteyttä asiantuntijoihin.
Tutkinnon suorittaja osaa luoda turvallisen ja viihtyisän toimintaympäristön.	**Turvallisen ja viihtyisän toimintaympäristön luominen** Tutkinnon suorittaja • osaa luoda ja ylläpitää psyykkisesti, sosiaalisesti ja fyysisesti turvallisen toimintaympäristön • osaa puuttua kiusaamistilanteisiin • osaa käyttää tiloja toimintojen kannalta joustavasti ja mielekkäästi • osaa huolehtia tiloista, toimintavälineistä ja materiaaleista • on tietoinen ruoka-aineiden käsittelyn turvallisuusmääräyksistä (hygieniapassin mukainen osaaminen) • osaa tarvittaessa ottaa yhteyttä asiantuntijoihin.

Tutkinnon suorittaja osaa toiminnan suunnittelussa ja ohjauksessa tukea lasten terveyttä ja edistää lasten terveellisten elämäntapojen kehittymistä.	**Terveyttä edistävien elämäntapojen tukeminen** Tutkinnon suorittaja • hallitsee perustiedot lapsen terveyttä tukevista asioista (ravinto, liikkuminen, ulkoilu, lepo ja kulttuuriset virikkeet) • osaa soveltaa tietoaan lasten terveyden tukemisesta toiminnan suunnittelussa ja ohjauksessa • ohjaa terveisiin ruoka- ja elämäntapoihin • huomioi päivittäisen liikkumisen ja ulkoilun tarpeen ja monipuolisuuden sekä kannustaa lapsia omaehtoiseen liikkumiseen • tunnistaa lasten tarpeen lepoon ja ohjaa lasta tarvittaessa lepäämään • auttaa lasta käsittelemään ja ilmaisemaan positiivisia ja negatiivisia tunteita • tuottaa osallistumisen iloa ja onnistumisen kokemuksia.
Tutkinnon suorittaja ymmärtää esimerkkinsä vaikutuksen lapsen elämäntapojen kehittymiselle.	**Työntekijän oman esimerkin vaikutuksen ymmärtäminen** Tutkinnon suorittaja • toimii ohjaajana terveellisten elämäntapojen ja yleisesti hyväksyttävien käytöstapojen mukaisesti.
Tutkinnon suorittaja osaa antaa ensiapua.	**Ensiaputaidot** Tutkinnon suorittaja • hallitsee SPR:n ensiapu 1 -kurssin mukaiset taidot lapsille sovellettuna • osaa huolehtia lapsen hoitoon sairaus- ja tapaturmatilanteissa • osaa ilmoittaa asiallisesti vanhemmille tai huoltajille lapsen tapaturmasta ja tilanteesta.
Tutkinnon suorittaja osaa huolehtia lasten erityistarpeista.	**Lasten erityistarpeista huolehtiminen** Tutkinnon suorittaja • huolehtii asianmukaisesti erityisruokavalioista • ottaa toiminnassa huomioon lasten allergiat ja muut erityistarpeet • osaa tarvittaessa huolehtia lääkkeiden ottamisesta asiantuntijoiden ohjeiden mukaan.
Tutkinnon suorittaja osaa realistisesti arvioida omaa toimintaansa lapsen kasvun, hyvinvoinnin ja terveyden edistäjänä.	**Oman työn arvioiminen ja kehittäminen** Tutkinnon suorittaja • osaa realistisesti arvioida omia vahvuuksiaan ja ammatillisen kehittymisen haasteitaan lasten kasvun, hyvinvoinnin ja terveyden tukijana.

Tutkinnon suorittaja osaa realistisesti arvioida omaa toimintaansa turvallisen ja hyväksyvän ilmapiirin luomisessa.	**Toiminnan arviointi turvallisen ja hyväksyvän ilmapiirin luomisessa** Tutkinnon suorittaja • osaa arvioida omaa toimintaansa turvallisen ja hyväksyvän ilmapiirin luomisessa • kykenee tilannearviointiin ja osaa toimia joustavasti muuttuvissa tilanteissa • suhtautuu asiallisesti palautteeseen • seuraa ja hyödyntää alalla tapahtuvaa kehitystä ja hankkii tarvitsemansa uuden tarpeellisen tiedon.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Lapsen kasvun, hyvinvoinnin ja terveyden tukeminen -tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa työelämän tilanteissa sellaisessa toimintaympäristössä, jossa koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään. Tarvittaessa näyttöä täydennetään tutkinnon järjestäjän laatimassa näyttöjen järjestämissuunnitelmassa esitetyin ja tutkintotoimikunnan hyväksymin tavoin.

Arviointi tulee toteuttaa kolmikantaisesti, työnantaja- ja työntekijätahojen sekä opetusalan edustajien yhteistyönä. Olennainen osa arviointia on tutkinnon suorittajan tekemä itsearviointi. Arvioidut suoritukset on kirjattava ja palaute annettava tutkinnon suorittajalle arvioinnin jälkeen.

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
Tutkinnon suorittaja noudattaa toiminnassaan koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteita.	**Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteiden noudattaminen** Tutkinnon suorittaja • on sisäistänyt koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteet • osaa soveltaa perusteet käytäntöön.
Tutkinnon suorittaja tietää, miten kunnan hyväksymä aamu- ja iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelma ohjaa toiminnan toteuttamista.	**Toimintasuunnitelmien tunteminen** Tutkinnon suorittaja • tietää toiminnan järjestäjän suunnitelman sisällön suhteessa kunnan suunnitelmaan ja valtakunnallisiin perusteisiin.
Tutkinnon suorittaja osaa laatia koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan sisällön suunnitelma.	**Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan sisällön suunnittelu** Tutkinnon suorittaja • osaa laatia kausi-, kuukausi-, viikko- ja tuokiosuunnitelman • osoittaa kustannustietoisuutta toiminnan suunnittelussa • mukauttaa suunnitelmaansa joustavasti tilanteiden mukaan.
Tutkinnon suorittaja osaa toimia laadukkaan aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämiseksi.	**Laadunhallinnan osaaminen** Tutkinnon suorittaja • tuntee laatuajattelun periaatteet pääpiirteissään • osaa tehdä toiminnan seuranta- ja arviointisuunnitelman • osaa hyödyntää toiminnasta saatua palautetta.
Tutkinnon suorittaja osaa suunnitella ja toteuttaa toimintaa lapsilähtöisesti ottaen huomioon lasten kehitystason.	**Lapsilähtöisesti toimiminen** Tutkinnon suorittaja • toimii lasten kehitystason mukaisesti • selvittää lasten vahvuuksia ja mielenkiinnon kohteita ja ottaa ne huomioon toimintaa suunniteltaessa • ottaa lapset mukaan toiminnan suunnitteluun
Tutkinnon suorittaja hallitsee yksilö-, ryhmä- ja yhteisöohjauksen keskeiset menetelmät.	**Menetelmäosaaminen** Tutkinnon suorittaja • osaa valita ohjattavalle lapselle tai lapsiryhmälle tilanteeseen ja tavoitteeseen sopivan ohjausmenetelmän ja -välineet sekä perustella valintansa • hallitsee käyttämänsä menetelmät ja välineet

	• tuntee ryhmädynamiikan periaatteet ja osaa käynnistää ryhmän toiminnan sekä ohjata sitä • tunnistaa erilaisten lasten merkityksen ryhmässä ja pystyy ohjaamaan myös yksilöitä ryhmän tavoitteiden suuntaisesti • osaa hyödyntää lapsen vahvuuksia ja osaamista ryhmässä • ymmärtää ryhmän merkityksen ryhmän kehityksen ja siinä toimivien yksilöiden kannalta • osaa ottaa huomioon ohjattavien ja heidän yhteisönsä arvolähtökohdat (kulttuuri, sukupuoli, haasteellisuus) ja toimii niitä arvostaen • ymmärtää keskustelun ja tunteiden merkityksen ohjaustilanteissa • osaa arvioida oman työotteensa vuoro-vaikutuksellisuutta.
Tutkinnon suorittaja osaa huolehtia siitä, että lapset saavat monipuolista toimintaa ja virikkeitä.	**Toiminnan ja virikkeiden tarjoaminen** Tutkinnon suorittaja • osaa selvittää oman alueensa harrastus- ja viriketarjontaa • hyödyntää toiminnassaan alueensa kulttuuri- ja harrastustarjontaa, muuta osaamista ja Internetiä • tutustuttaa lapsia harrastustoimintaan.
Tutkinnon suorittaja osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida ohjattua liikuntaa.	**Liikunnan ohjaaminen** Tutkinnon suorittaja • ymmärtää monipuolisen liikunnan merkityksen lapsen kasvulle ja kehitykselle • tuntee liikunnan perusliikkeet • osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida liikuntatuokioita, jotka edistävät lapsen kehontuntemusta sekä perustaitojen ja niiden yhdistämisen oppimista • osaa kehitellä ja muunnella lapsille sopivia leikkejä, pelejä ja ilmaisullista liikuntaa • käyttää monipuolisesti liikkumiseen sopivia välineitä ja erilaisia toimintaympäristöjä • tukee lasten omaehtoista liikkumista • kannustaa lapsia iloitsemaan omasta edistymisestään ja saavutuksistaan • auttaa lasta tunnistamaan omia vahvuusalueitaan, kiinnostuksen kohteitaan ja kehittymään niissä • hakee aktiivisesti tietoja ja taitoja asiantuntijoilta kehittääkseen osaamistaan.

Tutkinnon suorittaja osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida ilmaisullista toimintaa taidekasvatuksessa.	**Taiteellisen toiminnan ohjaaminen** Tutkinnon suorittaja • ymmärtää monipuolisen taiteellisen toiminnan merkityksen lapsen kasvulle ja kehitykselle • tuntee erilaisia ilmaisullisia menetelmiä ja tekniikoita musiikissa, käsityössä, kuvallisessa ja kielellisessä sekä draamailmaisussa • osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida ilmaisullisia toimintatuokioita ja ottaa huomioon lapsiryhmän kulttuuriset taustat • ymmärtää median vaikuttavan lapsen elämään ja osaa käsitellä mediaviestejä yhdessä lasten kanssa • kannustaa lapsia iloitsemaan omasta edistymisestään ja saavutuksistaan • auttaa lapsia tunnistamaan omia vahvuusalueitaan, kiinnostuksen kohteitaan ja kehittymään niissä • hakee aktiivisesti tietoja ja taitoja asiantuntijoilta kehittääkseen osaamistaan.
Tutkinnon suorittaja osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida toimintaa arkiaskareissa ja kädentaidoissa.	**Arkiaskareissa ja kädentaidoissa ohjaaminen** Tutkinnon suorittaja • ymmärtää arkiaskareissa selviytymisen ja kädentaitojen merkityksen lapsen kasvulle ja kehitykselle • tuntee menetelmiä arkiaskareiden ohjaamiseen • ohjaa lapsia ympäristöstä, tiloista ja tavaroista huolehtimiseen • ohjaa ruokailutilanteiden viihtyisyyden ja rauhallisuuden toteutumiseen • kannustaa lapsia osallistumaan ja toimimaan yhdessä • auttaa lapsia tunnistamaan omia vahvuusalueitaan ja kiinnostuksen kohteitaan ja kehittymään niissä • hakee aktiivisesti tietoja ja taitoja asiantuntijoilta kehittääkseen osaamistaan.
Tutkinnon suorittaja osaa hyödyntää omia vahvuusalueitaan ja mielenkiinnon kohteitaan lasten toiminnan ohjaamisessa.	**Omien vahvuusalueiden ja mielenkiinnon kohteiden hyödyntäminen työssä** Tutkinnon suorittaja • käyttää omaa osaamistaan ja hyödyntää sitä toiminnan suunnittelussa • ymmärtää esimerkin ja motivoinnin merkityksen lasten ohjauksessa • on avoin uusien asioiden oppimiselle.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Toiminnan ohjaaminen -tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa työelämän tilanteissa sellaisessa toimintaympäristössä, jossa koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään. Tarvittaessa näyttöä täydennetään tutkinnon järjestäjän laatimassa näyttöjen järjestämissuunnitelmassa esitetyin ja tutkintotoimikunnan hyväksymin tavoin.

Arviointi tulee toteuttaa kolmikantaisesti, työnantaja- ja työntekijätahojen sekä opetusalan edustajien yhteistyönä. Olennainen osa arviointia on tutkinnon suorittajan tekemä itsearviointi. Arvioidut suoritukset on kirjattava ja palaute annettava tutkinnon suorittajalle arvioinnin jälkeen.

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
Tutkinnon suorittaja osaa työskennellä tiimissä tai ryhmässä vuorovaikutteisesti, rakentavasti ja tuloksekkaasti.	**Tiimi- ja ryhmätyötaidot** Tutkinnon suorittaja • tuntee tiimin tai ryhmän syntyprosessin • ymmärtää oman roolin merkityksen tiimi- tai ryhmätyössä • tukee omalla toiminnallaan tiimin tai ryhmän jäsenten ammattitaidon arvostamista • tunnistaa tiimin tai ryhmän ongelmia • tekee aloitteita tiimin tai ryhmän kehittämiseksi.
Tutkinnon suorittaja osaa toimia moniammatillisissa verkostoissa.	**Verkostotyötaidot** Tutkinnon suorittaja • ymmärtää moniammatillisen yhteistyön merkityksen lasten kasvatustyössä • ymmärtää resurssisuunnittelun merkityksen moniammatillisessa verkostotyössä • tuntee keskeisten yhteistyökumppaneiden toiminnan lähtökohdat, työkäytännöt ja -menetelmät pääpiirteissään • hakee aktiivisesti ohjausta asiantuntijoilta lasten kasvatusta koskevissa tilanteissa • arvostaa muita lasten kanssa työskenteleviä.
Tutkinnon suorittaja hallitse työn edellyttämän kirjallisen ja suullisen esitystaidon.	**Kyky ilmaista itseään** Tutkinnon suorittaja • osaa ilmaista itseään ymmärrettävästi ja ammatillisesti • toimii tilanteeseen sopivalla tavalla työhön liittyvissä tilanteissa • osaa käyttää verbaalisen ja nonverbaalisen kommunikaation keinoja • osaa laatia asiakirjoja vähintään toisella kotimaisella kiellellä • osaa käyttää atk:ta tekstin- ja kuvankäsittelyssä • osaa keskeistä kasvatus- ja opetusalan ammattisanastoa ja käsitteitä • osallistuu aloitteellisesti ja aktiivisesti ammatilliseen keskusteluun ja yhteydenpitoon • osaa ilmaista asiansa moniammatillisessa verkostossa • osaa vastaanottaa palautetta ammatillisesti.

Tutkinnon suorittaja osaa hankkia ammatissaan tarvitsemaansa tietoa ja osaa tietokoneen peruskäytön. Tutkinnon suorittaja tunnistaa omia tunteitaan ja ilmaisee niitä asiallisesti.	**Tiedon hankinnan ja tietokoneen käytön osaaminen** Tutkinnon suorittaja • osaa käyttää tietokoneen kirjoitusohjelmaa ja sähköpostia • osaa käyttää Internetiä ja www -selaimia tiedonhaussa • tuntee alan ajankohtaista kirjallisuutta • seuraa vähintään yhtä alan ammattilehteä ja tuntee alaa koskevaa ajankohtaista keskustelua • osaa kriittisesti arvioida ja käyttää hankkimaansa tietoa. **Tunteiden käsitteleminen** Tutkinnon suorittaja • osaa jäsennellä omia tunteitaan • osaa käsitellä tunnetilojaan • hallitsee tunteensa vuorovaikutus-tilanteissa.
Tutkinnon suorittaja kykenee toimimaan yhteistyössä huoltajien tai perheiden kanssa lapsen suotuisan kasvun tukijana ja ymmärretää perheiden erilaisia elinoloja.	**Yhteistyö lapsen huoltajien kanssa** Tutkinnon suorittaja • ymmärtää perheen merkityksen lapsen kasvuyhteisönä ja tiedostaa vanhempien ensisijaisen kasvatusvastuun ja osaa tukea sitä • ymmärtää vertaisryhmien merkityksen lapsiperheiden tukena • osaa kohdata lapsia ja heidän perheitään puolueettomasti ja tasapuolisesti • ymmärtää perheiden erilaisuuden • kykenee kohtaamaan perheen kriisejä ja toimimaan ammatillisesti tilanteen vaatimalla tavalla perhettä tukien • tuntee perhettä tukevan palvelujärjestelmän, keskeiset lait, säädökset ja suositukset sekä niiden merkityksen omassa työssään • toimii ammattieettisten periaatteiden mukaisesti lasten vanhempien tai huoltajien kanssa.
Tutkinnon suorittaja osaa organisoida oman työnsä ja on aloitteellinen työn organisoimiseen liittyvissä asioissa.	**Työn organisointi** Tutkinnon suorittaja • suoriutuu itsenäisesti ja yhdessä muiden kanssa oman työnsä suunnittelusta • osaa priorisoida työtehtäviään välttääkseen ylikuormittumista • hallitsee aikataulut ja määräajat sekä ymmärtää niiden merkityksen työn tekemiselle ja työyhteisön toisille jäsenille • osaa tehdä ehdotuksia yhteisön työn organisoimiseksi.

Tutkinnon suorittaja ymmärtää oman työnsä vastuun ja merkityksen lapsille ja heidän perheilleen.	**Työn vastuullisuus** Tutkinnon suorittaja • toimii asiakaslähtöisesti ja ottaa toiminnassa huomioon lasten tarpeet ja osallisuuden • osaa tarvittaessa puuttua ongelmatilanteisiin • toimii eettisesti salassapitoa koskevissa asioissa
Tutkinnon suorittaja osaa kiinnittää huomiota omaan ja työyhteisön työkykyyn.	**Työkyvyn ylläpitäminen** Tutkinnon suorittaja • osaa ylläpitää työkykyään ja osallistuu työyhteisön sosiaaliseen rakentamiseen omalta osaltaan • osaa ilmaista omat tarpeensa työyhteisössä asianmukaisesti • osaa määritellä kehittämistarpeensa • kykenee kehittämään toimintaansa ja uudistumaan ammatillisesti • ymmärtää työyhteisön kehittämisen yhteyden työkyvyn ylläpitämiselle ja työssä jaksamiselle.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Yhteistyö ja ammatillinen vuorovaikutus -tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan todellisissa työelämän tilanteissa sellaisessa toimintaympäristössä, jossa koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään. Tarvittaessa näyttöä täydennetään tutkinnon järjestäjän laatimassa näyttöjen järjestämissuunnitelmassa esitetyin ja tutkintotoimikunnan hyväksymin tavoin.

Arviointi tulee toteuttaa kolmikantaisesti, työnantaja- ja työntekijätahojen sekä opetusalan edustajien yhteistyönä. Olennainen osa arviointia on tutkinnon suorittajan tekemä itsearviointi. Arvioidut suoritukset on kirjattava ja palaute annettava tutkinnon suorittajalle arvioinnin jälkeen.

B. VALINNAINEN TUTKINNON OSA

5 § Yrittäjyys

a) Ammattitaitovaatimukset	b) Arvioinnin kohteet ja kriteerit
Tutkinnon suorittaja osaa arvioida henkilökohtaisia mahdollisuuksiaan ja valmiuksiaan toimia mahdollisesti alan yrittäjänä.	**Omien yrittäjävalmiuksien arvioiminen** Tutkinnon suorittaja • tietää, millaiset henkilökohtaiset valmiudet tukevat yrittäjänä menestymistä ja pystyy tältä pohjalta erittelemään arvojaan sekä arvioimaan omia valmiuksiaan toimia yrittäjänä • osaa laatia itselleen asiantuntijoiden opastuksella kehittymissuunnitelman yrittäjänä toimimiseksi.
Tutkinnon suorittaja osaa tarkastella alaa ja sen tarjoamia yritystoiminnan käynnistämisen ja kehittämisen mahdollisuuksia ja riskejä.	**Yrityksen toimintaedellytysten selvittäminen** Tutkinnon suorittaja • on tutustunut toimialaan niin, että osaa tarkastella sen tulevaisuuden näkymien ja kehityksen sekä markkinoiden mahdollisuuksia oman yritystoiminnan käynnistämisen kannalta • osaa tarkastella oman mahdollisen yrityksensä toiminnan tuloksellisuutta ja kannattavuutta eli elättääkö yritys • osaa tarkastella yrittäjyyttä yrittäjän toiminnan vastuiden ja velvoitteiden näkökulmasta • osaa tarkastella yrittäjyyttä myös työnantajana toimimisen näkökulmasta.
Tutkinnon suorittaja tuntee erilaisia yritystoiminnan aloitustapoja ja -muotoja ja osaa kehittää karkean liikeidean omalle yritykselleen.	**Liikeidean laadinta** Tutkinnon suorittaja • osaa vertailla vaihtoehtoisia tapoja käynnistää yritystoimintaa ja osaa keskustella asiantuntijoiden kanssa oman mahdollisen yritystoimintansa vaihtoehdoista • osaa yhdessä asiantuntijoiden kanssa kehittää yritykselleen karkean liikeidean ja tietää, millaisia taloudellisia, tuotannollisia ja henkisiä resursseja mahdollisen yritystoiminnan aloittaminen vaatii • osaa asiantuntijoiden kanssa arvioida yritysideansa onnistumisen mahdollisuuksia.
Tutkinnon suorittaja osaa luoda asiakas- ja verkostosuhteita.	**Asiakas- ja verkostosuhteiden luominen** Tutkinnon suorittaja • osaa pohtia vaihtoehtoja ja mahdollisuuksien mukaan rakentaa yrityksen jatkuvuuden kannalta merkittäviä asiakas- ja verkostosuhteita

	• osaa hahmotella em. verkostokumppanien kanssa sopimuksia asiantuntijapalveluja hyödyntäen.
Tutkinnon suorittaja osaa toimia yritystoiminnan talouden tärkeimpiä periaatteita noudattaen.	**Taloudellinen toiminta** Tutkinnon suorittaja • osaa valita yrityksen kannattavuuteen vaikuttavia toimia ja hinnoitella palveluja myös markkinalähtöiset tekijät huomioiden • osaa tulkita yrityksen tilinpäätöstä pääomien, varallisuuden, maksukyvyn ja tuloksen suhteen sekä pohtia taloudellisen toiminnan kehittä mismahdollisuuksia tarvittaessa yhteistyössä asiantuntijoiden kanssa • osaa yhdessä asiantuntijoiden kanssa laatia yritykselleen karkean tulosennusteen ja hankkia asiantuntijapalveluja verotuskysymysten ratkaisemiseen.
Tutkinnon suorittaja osaa käyttää asiantuntijapalveluja.	**Asiantuntijapalvelujen käyttö** Tutkinnon suorittaja • osaa hakea yrityksen perustamisessa ja toiminnan eri vaiheissa tarvitsemiaan tietoja ja asiantuntijapalveluja.

c) Ammattitaidon osoittamistavat

Yrittäjyys -tutkinnon osan ammatillinen osaaminen osoitetaan laatimalla alustava liikeidea omalle yritykselle. Tätä täydennetään toiminnan edellytyksiä ja riskejä kartoittavilla selvityksillä, tuotoksilla ja laskelmilla. Näyttöön kuuluu myös tutkinnon suorittajan toiminta edellä esitetyn prosessin aikana. Toiminta dokumentoidaan ja dokumentteihin liitetään työelämän arvioijien arvioinnit. Tutkinnon suorittaja tekee myös henkilökohtaisen arvion ja kehittymissuunnitelman omista mahdollisuuksistaan ja valmiuksistaan toimia yrittäjänä. Näyttöä syvennetään asiantuntijoiden kanssa käytävällä arviointikeskustelulla, jossa dokumenttien ja arviointien pohjalta tarkennetaan ja täsmennetään yrittäjäksi aikovan kykyä toimia yrittäjänä ja valmiuksia tehdä ratkaisuja yritystoiminnan mahdollisesta aloittamisesta.

Arviointi toteutetaan työnantaja- ja työntekijätahojen sekä opetusalan edustajien yhteistyönä. Olennainen osa arviointia on tutkinnon suorittajan tekemä itsearviointi. Arvioidut suoritukset on kirjattava ja palaute annettava tutkinnon suorittajalle arvioinnin jälkeen.

LIITE
KOULULAISTEN AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINNAN OHJAAJAN AMMATTITUTKINNON SUORITTANEEN AMMATIN KUVAUS

Ammatin arvoperusta

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan arvopohjana ovat ihmisoikeudet, tasa-arvoisuus, sosiaalisuus ja oikeudenmukaisuus. Lähtökohtana on käsitys ihmisen ainutlaatuisuudesta ja arvosta sekä yksilön oikeuksien ja vapauksien kunnioittamisesta.

Aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajan työn kasvatuksellisena tavoitteena on tukea lasten kasvua tasa-painoisiksi, terveen itsetunnon omaaviksi ihmisiksi, jotka kykenevät kohtaamaan muutoksia ja ottamaan vastuun omista teoistaan sekä osallistumaan yhteiskunnan jäseninä elämää, luontoa, ihmisoikeuksia, oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa kunnioittaen.

Ammatin kuvaus

Aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteena on tukea lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja terveyttä sekä luoda pohja hyvälle kasvulle. Aamu- ja iltapäivätoiminnassa lapselle tarjotaan turvallinen ja virikkeellinen kasvuympäristö ennen ja jälkeen koulupäivän. Toiminnalla tuetaan lapsen kasvua ja kehitystä, luodaan perustaa hyville vapaa-ajanviettotavoille ja autetaan perheitä kasvatustehtävän toteuttamisessa.

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajan ammattitutkinnon suorittaneen tehtävä on luoda lapselle turvallinen ja virikkeellinen kasvuympäristö ennen ja jälkeen koulupäivän. Toimiessaan koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajana hän tukee kodin ja koulun kasvatustyötä. Hän tukee toiminnallaan lasten tunne-elämän ja sosiaalisen kasvun kehittymistä sekä eettistä ja esteettistä kasvua. Tärkeä osa työssä on lasten osallisuuden edistäminen, tasa-arvon lisääminen ja syrjäytymisen ennaltaehkäiseminen sekä koululaisten itsenäisten selviytymistaitojen kehittäminen. Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajan työ perustuu eettisesti kestäviin periaatteisiin ja sitä toteutetaan ihmislähtöisesti. Kodin ja koulun kasvatustyön tukeminen edellyttää ohjaajalta keskinäiseen kunnioitukseen ja tasa-arvoisuuteen perustuvaa yhteistyötä lasten, perheiden ja muiden kasvatustyöhön osallistuvien kanssa.

Tunne-elämän, luovuuden ja sosiaalisuuden kehittyminen on tulevaisuuteen suuntaavaa ja terveellisiin ja monikulttuurisiin elämäntapoihin ohjaavaa. Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajan ammattitutkinnon suorittanut ohjaa lapsia ilmaisemaan erilaisia tunteita, oppimaan niiden säätelyä ja toimimaan yhdessä muiden kanssa. Hän ohjaa lapsia ottamaan vastuuta omasta hyvinvoinnistaan, terveellisistä elämäntavoista ja omasta käyttäytymisestään. Hän ymmärtää sosiaalisten ongelmien syntytaustaa ja niiden vaikutuksia yksilöön ja yhteisöön.

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajan ammattitutkinnon suorittanut luo lapsille turvallisen psyykkisen, fyysisen ja sosiaalisen toimintaympäristön. Hän tarjoaa lapsille mahdollisuuden päivittäiseen liikkumiseen ja ulkoiluun, lepoon, monipuoliseen toimintaan osallistumiseen ja koulutehtävien tekemiseen. Toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa hän ottaa huomioon lasten ikä- ja kehi-

tystason, tyttöjen ja poikien eroavuudet, kulttuuritaustan tuomat haasteet ja erityistä tukea tarvitsevien lasten tarpeet sekä yhteissuunnittelun lasten kanssa.

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan toteuttaminen erilaisissa toimintaympäristöissä edellyttää joustavuutta, luovuutta ja organisointitaitoa. Tutkinnon suorittanut osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida toimintaa. Hän osaa tehdä tuokio-, päivä-, viikko- ja kuukausisuunnitelman sekä vuosisuunnitelman huomioiden siihen vaikuttavat toimintasuunnitelmat sekä aamu- ja iltapäivätoiminnasta annetut säädökset ja ohjeet. Hänellä on tietoyhteiskunnassa tarvittavat perusvalmiudet sekä edellytykset tieto- ja viestintätekniikan sekä teknologian monipuoliselle hyödyntämiselle työssään.

Koululaisten aamu- iltapäivätoiminnan ohjaajan ammattitutkinnon suorittaneen työ pohjautuu ihmisen kehityksen kokonaisvaltaiseen tuntemiseen, yksilöiden ja ryhmien ohjaamiseen, moniammatillisissa työryhmissä toimimiseen ja yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoihin. Aamu- ja iltapäivätoimintaa toteutetaan koulujen ja muiden toimintaan soveltuvien toimintaympäristöjen tiloissa. Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajan ammattitutkinnon suorittanut voi työskennellä iltapäiväkerhossa, päivähoidossa, koulussa, kansalais- ja järjestötoiminnassa, vapaa-aikakeskuksissa sekä seurakunnan lapsi- ja perhetyössä ja myös itsenäisenä yrittäjänä.

Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaaja arvostaa omaa ammattiaan ja ammatillista osaamistaan sekä toimii oman ammattinsa edustajana työyhteisöissä ja yhteistyöverkostoissa. Hän osaa perustella työssään tekemänsä ratkaisut ja valinnat. Työn kehittäminen edellyttää kykyä ja halua jatkuvaan oman toiminnan arviointiin ja itsensä kehittämiseen.